

JB2900 1 Fordypningsoppgave

Kandidat 131

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
i Informasjon	Dokument	Ikke vurdert	Lever
1 Besvarelse	Filopplasting	Manuell poengsum	Lever
2 Evt. vedlegg	Filopplasting	Manuell poengsum	Ikke lever
3 Evt. vedlegg	Filopplasting	Manuell poengsum	Ikke lever
4 Evt. vedlegg	Filopplasting	Manuell poengsum	Ikke lever

JB2900 1 Fordypningsoppgave

Emnekode	JB2900	PDF opprettet	02.06.2017 12:21
Vurderingsform	JB2900	Opprettet av	Yan Hoffmann
Starttidspunkt:	26.05.2017 18:00	Antall sider	34
Sluttidspunkt:	02.06.2017 12:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201706230000	Skriv ut automatisk rettede	Nei

Seksjon 1

1 OPPGAVE

Besvarelse

Last opp besvarelsen din her:

Last opp filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Filopplasting

Filnavn	17119461_cand-6102770_17117467
Filtype	pdf
Filstørrelse	307.934 KB
Opplastingstid	02.06.2017 08:01:58

Neste side
Besvarelse vedlagt

Asylanten og de gode hjelpere

**Om askeladdjournalistikken i *TV 2s* og
Ringsaker Blads dekning av Mahad-saken**

Bacheloroppgave 2017

Bachelorstudium i journalistikk

Institutt for journalistikk og mediefag, Høgskolen i Oslo og Akershus

Innholdsfortegnelse

1 Innledning

1.1 Formål og problemstilling

2 Teori

2.1 Hva er en fortelling?

2.2 Aktantmodellen

2.3 Flate og runde karakterer

2.4 Rettsjournalistikk og forhåndsømming

2.5 Lokal- og riksjournalistikk

3 Analyse

3.1 Nærstudium av *TV 2s* reportasje 16. januar 2017

3.2 Oppsummering

3.3 Nærstudium av *Ringsaker Blads* reportasje 19. januar 2017

3.4 Oppsummering

4 Konklusjon og drøfting

5 Litteratur

1 Innledning

22. april 2016 vedtok Utlendingsnemnda (UNE) å tilbakekalle statsborgerskapet til bioingeniøren Mahad Abib Mahamud, heretter omtalt som Mahad på samme måte som i pressen. UNE vil utvise ham etter 17 år i Norge fordi de mener han løy om hvilket land han kom fra da han søkte asyl i år 2000. Han har hele tiden hevdet at han er fra Somalia, mens UNE mener han er fra Djibouti.

Den såkalte Mahad-saken har fått mye medieoppmerksomhet det siste året, og den har også vekket mye følelser. Samtidig som saken handlet om Mahads skyld eller uskyld, er den også blitt et spørsmål om hvorvidt domstolene bør overta ansvaret for å tilbakekalle statsborgerskap. Europarådets generalsekretær Thorbjørn Jagland la ut et bilde av seg selv på Facebook der han er på skitur og stirrer alvorlig inn i kamera: «Minus fem, en meter snø i Swartzwald. Det ble fire mil, hele tiden eitrende forbannet over at man gjør folk statsløse uten lov og dom», skrev han (*Facebook* 15.1.2017). Jagland satte det opp mot Nansenpassene som ble delt ut til de som ble statsløse etter 1. verdenskrig og avsluttet med appellen: «Hva nå rike Norge»?

Bloggeren Sophie Elise Isachsen forsvarte også Mahad: «Her er en mann som har jobbet - og skattet til Norge i flere år - tatt utdanning, bygd hus og fått familie, som er utrolig mye mer enn man kan si om mange andre mennesker i dette landet» (*Sophie Elise* 14.1.2017). Sinnet ble rettet mot innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug: «Jeg forstår meg ikke på henne. Det første jeg får opp i hodet er det bildet av at hun ligger og plasker i havet for å føle på kroppen hvordan det er å være flyktning som krysser hav», skrev Isachsen.

Så kom dommen. 13. mars i år konkluderte Oslo Tingrett med at Mahad var fra Djibouti, og ikke Somalia som han sa. At han var en løgner. Et helt annet bilde av Mahad ble skapt. Hvordan skjedde det?

Jeg interesserte meg for denne saken fordi det tegnes opp så ulike bilder av Mahad. Jeg satt igjen med bildet av en sympatisk og ressurssterk mann, en som til og med hadde

vært med og reddet det norske ebolaofferet, som vi nå skulle kaste ut av et knallhardt asylregime. Jeg så på Mahad som en slags heltefigur som vi nå skulle svikte og ble nysgjerrig: Hvorfor hadde jeg dette bildet av ham når han samtidig var mistenkt for å være en blindpassasjer i Norge?

1.1 Formål og problemstilling

I denne oppgaven interesserer jeg meg for sympatistrømmen som bølget gjennom mediebildet. Det ble slått mange ringer rundt Mahad i pressen, og jeg har valgt ut to medieoppslag som begge handler om støttespillerne. I en nyhetssending 16. januar i år hadde *TV 2* et innslag med Mahads støttende kolleger på Ullevål sykehus (*TV 2* 16.1.2017). Tre dager senere skrev lokalavisen *Ringsaker Blad*, som blant annet dekker Mahads hjemby Brumunddal, om fakkeltog som ble arrangert for ham der (*Ringsaker Blad* 19.1.2017). Jeg har foretatt en narrativ analyse av tekstene for å vise hvilke fortellinger som kommer fram og hvordan de skaper et sympatisk bilde av en mann som tingretten senere slo fast at hadde løyet. Fungerer journalistene her også som støttespillere? Kan det fortelle oss noe om en fortelling i kulturen vår?

Dette er en kvalitativ analyse, og den baserer seg altså på nærstudier av tekstene uten å interessere seg for det kvantitative overblikket over den totale mediedekningen. Jeg har begrenset utvalget til disse to tekstene fordi begge handler om støttespillerne, og for å få plass til en grundig nok analyse av fortellingene som ligger i dem. *TV 2* og *Ringsaker Blad* har hatt flere oppslag i Mahad-saken, men de to utvalgte tekstene er likevel interessante i seg selv. De representerer også både lokalpresse og rikspresse, og dette vil jeg komme tilbake til i punkt 2.4. Det kan ha noe å si for hvordan saken framstilles.

2 Teori

2.1 Hva er en fortelling?

Når jeg forklarer begrepet narratologi, læren om hvordan fortellinger er bygget opp, vil jeg prøve å beskrive den som en elv. I den daglige kaotiske nyhetsstrømmen som kommer flytende ligger noen steiner fast i elva. Siden de ligger fast, tvinger de vannstrømmen inn i faste formasjoner mellom seg. Disse formasjonene kan være det som kalles fortellinger. Abbott (2009, s. 37) mener at vi ikke kan beskrive hendelser uten å forme dem. Ifølge Hågvar (2016) fortolker vi små brokker av informasjon til komplette fortellinger. Eventyret om Askeladden og de gode hjelperne er et eksempel på en fullstendig fortelling, der en helt møter hjelp og motstand på vei mot et mål. Det skal jeg komme tilbake til. Men Hågvar bemerker at ikke alle fortellinger er komplette, verken i litteraturen eller journalistikken. «Under massakren på Bataclan for halvannet år siden angrep terroristene ungdommen. I natt angrep de barna i Manchester».

Det sier oss noe om hvordan mediene bruker fortellingene: De konstruerer meningsfull helhet ut av spredte hendelser. Som Bird og Dardenne (1997, s. 366ff) påpeker, forteller ikke journalister om verden slik den *er*, men snarere hva den *betyr*. I stedet for å speile virkeligheten presist, er nyhetsfortellingene en menneskelig sortering av det som skjer rundt oss. Bird og Dardenne skriver videre at nyhetssaker stort sett er oppdateringer av gamle nyheter eller nye eksempler på gamle tema. Fortellingene dannes gjennom at de stadig gjenfortelles og gir journalistene et skjelett å henge kjøttet på når de skal rapportere fra mange ulike miljøer på kort tid.

Når hendelsene settes etter hverandre i en bestemt rekkefølge, konstrueres en årsakssammenheng (Abbott 2009, s. 44). Og her er vi inne på et viktig skille i narratologien. *Historien* består av de hendelsene fortellingen er bygget opp av, ordnet i kronologisk rekkefølge. *Diskursen*, derimot, er måten disse blir strukturert og formidlet på (Hågvar 2016; Alnæs 2015, s. 54). Fortellingen trenger derfor ikke følge klokka, men snarere de føringene som ligger i diskursen. Innenfor en diskurs finnes det nemlig en mentalitet, eller et sett verdier og holdninger som legger føringer for hvordan de isolerte

hendelsene skal fortolkes og forstås. Jeg vil derfor beskrive fortellingen som en inngangsportal til en kultur.

En kultur består av verdier og koder for hvordan man bør oppføre seg, og fortellingene vi finner i nyhetene kan være en av dørene inn. Bird og Dardenne (1997, s. 341) skriver at journalister er bundet av en såkalt «kulturell grammatikk», altså en måte å omtale virkeligheten på som styres av det som ligger i kulturen. Lindholm (2001) mener at det først og fremst er denne kulturen, og skjemaet som regulerer den, som bestemmer hvordan fortellingene settes sammen. Han argumenterer dermed mot tanken om at hendelser settes sammen til fortellinger kun ut fra logikken om årsak og virkning. Årsakssammenhenger som bryter med et strengt regulert forløp, vil stenges ute selv om logikken er god. Følger de ikke fortellingens egen logikk, vil de bryte sammen og må derfor pent underordne seg den, ifølge Lindholm.

Hva betyr dette rent konkret? Darnton (1975, s. 192) skriver at utenrikskorrespondenter ikke nødvendigvis begrenses av ikke å kunne språket i landet de dekker. Så lenge de har nese for nyhetssaker, trenger de ikke tunge eller ører – for de tilfører mer til hendelsene enn de henter ut fra dem. Han beskriver hvordan den amerikanske avisen *The New York Times* på 60-tallet hadde utenrikskorrespondenter i England som konsekvent fortalte om et «Dickens' England» i sakene de lagde.

Her ser vi et eksempel på hvordan nyhetssaker presses inn i de store fortellingene om en kultur. Vannet finner veien inn mellom de samme steinene gang på gang. Darnton peker på en holdning blant journalister om at nyhetssaker må passe inn i de kulturelle forestillingene som allerede eksisterer (ibid.). Men når hendelser presses inn i gamle fortellinger, som fortellingen om Dickens' England, utelukker det alternative fortellinger. Og kanskje også i en sak om en mann som har mistet statsborgerskapet sitt. Det skal jeg komme tilbake til.

Ofte er man blind for disse alternative fortellingene. I en kultur finnes det doxa, altså oppfatninger, verdier og ideologier som blir tatt for gitt (Skovholt og Veum 2014, s. 35). De er ikke oppe til diskusjon, men er likevel gyldige. Og når et doxa tas opp til diskusjon, slutter de å være doxa. Lindholm (2001) kaller den moralske eksempelhistorien et

perfekt virkemiddel for å justere doxa og få i gang diskusjoner rundt normer og grenser i samfunnet.

2.2 Flat eller rund?

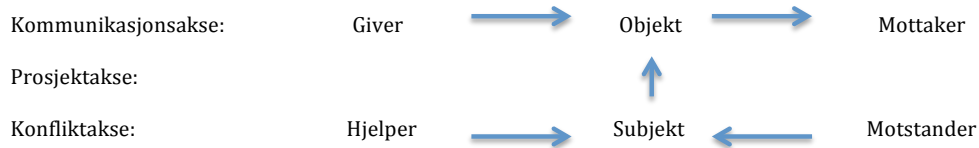
I de moralske eksempelhistoriene er det karakterer som driver fortellingen framover. Karakterene får gjerne roller som helter og skurker, helgener og tåper (Hågvar 2015, s. 256; Bird og Dardenne 1997, s. 337). Disse rolletypene gjenspeiler verdier i kulturen, om det gode og det onde, om hva som er normalt og hva som er avvikende (Lindholm 2001).

Karakterene kan være flate eller runde. De flate ligner karikaturer og er bygget opp rundt én idé eller egenskap (Forster 1976, s. 73). Runde karakterer er mer sammensatte og har en utvikling, i motsetning til de flate som står stille selv om omgivelsene endrer seg. Når en karakter kun gis én egenskap som Alnæs og Simonsen (2016) skriver at den britiske polfareren Robert Scott til tider er blitt gjort til en flat karakter i norske mediers framstilling av det såkalte kappløpet til Sydpolen. Når han kun gis den ene egenskapen å tape for nordmannen Roald Amundsen, blir han en flat karakter i fortellingen om nordmennes overlegenhet.

2.3 Aktantmodellen

Det brukes mange slike karakterer i mediefortellingene i dag, og ofte opptre de i mer eller mindre faste roller (Roksvold 2015, s. 46). Den russiske språkforskeren Propp fant et gjennomgående handlingsskjema i russiske undereventyr, et skjema som legger føringer for handlingsgangen og strukturen. Her går rolletyper, som helten, skurken og hjelperen, igjen. På bakgrunn av dette utviklet litteraturforskeren Greimas aktantmodellen (ibid. s. 46f). Fortellingen består av seks aktanter fordelt på tre akser: Prosjektaksjen viser at et subjekt er ute etter et objekt. En giver har objektet, og planen er å få det fram til mottakeren, og dette er på kommunikasjonsaksen. På konfliktaksen finner vi hjelperen og motstanderen. I eventyret om Askeladden og de gode hjelperne er Askeladden subjektet som vil ha prinsessen og halve kongeriket, som er objektet.

Kongen er giveren, men også hans motstander, og for å få objektet får han hjelp fra en rekke gode hjelpere han møter på veien. Slik ser modellen ut:

Men selv om askeladdeventyret kan plasseres i denne modellen, presiserer Østbye m.fl. (2013, s. 74) at en aktant ikke er ensbetydende med en karakter, men snarere en funksjon. Som Aaslestad (1999, s. 126) poengterer, kan aktantene være abstrakte størrelser, som begjær og gjerrighet.

2.4 Rettsjournalistikk og forhåndsdomming

Når oppgaven skrives er tilbakekallelsen av Mahads statsborgerskap en pågående sak i media og i rettsystemet. Mahad har anket dommen til lagmannsretten. Når jeg analyserer utvalget, tar jeg utgangspunkt i saken slik den sto i januar da tekstene ble publisert. I sitt punkt 4.5 gir Vær Varsom-plakaten mediene instruksjoner om ikke å forhåndsdomme, og å gjøre det klart at skyldspørsmålet først er avgjort ved rettskraftig dom (Norsk Presseforbund 2015). Da *TV 2s* og *Ringsaker Blads* reportasjer ble publisert, var Mahad på vei til å ta den til tingretten.

2.5 Lokal- og riksjournalistikk

Mens *Ringsaker Blad* er en lokalavis, er *TV 2s* nyhetssendinger rettet mot seere over hele landet. Lokalavisa har Mathisen (2010, s. 36) kaller det lokalpressens doble oppdrag. På den ene siden skal avisene være limet som gir folk tilhørighet, identitet og knytter dem sammen. På den andre siden skal de ha en kritisk lupe og være samfunnets vaktbikkje.

Mathisen kaller dette et krysspress, der forventningen om å bidra positivt til lokalsamfunnet kolliderer med forestillingen om den fjerde statsmakt og det kritiske samfunnsoppdraget (ibid., s. 75). Journalister Mathisen har intervjuet forteller at det er utfordrende for en lokaljournalist å være kritisk til folk man også møter i private sammenhenger. Samtidig sier andre at faren for å komme for å komme for tett på kildene og dermed ikke ha nok kritisk distanse, også er til stede i store redaksjoner som følger en sak over tid. (ibid., s. 79).

3 Analyse

Når jeg foretar en narrativ analyse, finner jeg det mest hensiktsmessig å foreta en såkalt segmentering, der jeg deler opp teksten i segmenter og plasserer dem i et skjema (Hågvar 2007, s. 57). Den første spalten i skjemaet gjengir den uttalte teksten. Spalte to viser hvem som uttrykker den, og den tredje spalten er beskrivelser av eventuelle tv-bilder samt mine egne kommentarer. Hvert segment er nummerert, og i den oppsummerende teksten under bruker jeg denne nummereringen for å vise til de ulike segmentene.

Jeg gjengir all teksten i disse skjemaene for å gjøre analysen etterprøvbart. For min jakt etter fortellinger i tekstene kan aldri være nøytral. Senere peker jeg på hvordan journalister kan få tunnelsyn når de skal støpe virkeligheten inn i fortellinger, men jeg har et like stort tunnelsyn når jeg prøver å dra fortellingene ut av tekstene igjen. At jeg antyder at Mahad-saken kan ligne et askeladdeventyr, er basert på en fortelling som må ekskludere andre.

I hermeneutikken, som er opptatt av hvordan vi fortolker verden, blir analytikerens sosiale og kulturelle erfaringer kalt fordommer man ikke kan fri seg fra (Østbye m.fl. 2013, s. 66). Disse vil også jeg være bundet til, og i svært stor grad ettersom jeg leter etter fortellinger som oppleves svært subjektivt fra person til person. Når jeg leter etter fortellinger kan det igjen være nødvendig å understreke at denne analysen er basert på mine egne fortellinger. Selv denne presiseringen bygger på en fortelling (Hågvar 2016). Fortellingene har derfor en metadimensjon som vanskelig kan unngås, men som er

viktig å gjøre rede for. Når jeg likevel plasserer Mahad-saken inn i fortellinger, gjør jeg det fordi jeg tror mine oppfatninger, som styres av en diskurs, kan sette ord på denne diskursen.

Hågvar (2016) argumenterer for at problemet ved analytikerens subjektivitet kan løses ved åpent å legge fram tekstene man studerer. Med segmenteringsskjemaet viser jeg derfor fram hele teksten og beskriver hva som skjer. På den måten skal mine egne kommentarer ikke virke manipulerende, men snarere som en av mange mulige tolkninger.

3.1 Nærstudium av TV 2s reportasje 16. januar 2017

	Tekst	Stemme	Kommentar
1	Ansatte på Ullevål sykehus slår ring rundt Mahad. Håper han får tilbake statsborgerskapet.	TV 2 (topp)	I studiotoppen vises det bilder av Mahad som klemmer kollegene, og det står: «Tilbake på jobben». Det indikerer at han har vært ute av spill.
2	Vi er jo livredde nå for hva som skal skje, og vi er livredde for å miste Mahad.	Kollega 1 (topp)	Ordet «livredd» peker mot en større makt som det er grunn til å være redd for.
3	Kolleger ved infeksjonsavdelingen på Ullevål slår ring rundt 30 år gamle Mahad, som i dag var tilbake på jobb for første gang etter at saken hans ble kjent for hele landet.	TV 2 (intro)	I introen i studio blir formuleringen «slår ring rundt» en indikasjon om at noen blir urettferdig behandlet, og «saken hans ble kjent for hele landet» bærer preg av en avslørt skandale.
4	Kollegene håper bioingeniøren, som har bodd 17 år i Norge, får tilbake statsborgerskapet som UDI har inndratt.	TV 2 (intro)	Det legges vekt på at han har vært lenge i Norge og indirekte at han er godt integrert. Sympatien plasseres hos subjektet, og gjennom å gi kollegenes «håp» blir UDI motstanderen.
5	Mahad gjør jobben sin veldig, veldig bra. Og han er samvittighetsfull, har ikke noe	Kollega 1	Mahad og kollegene er i laboratoriet på sykehuset. Mahads troverdighet som

	fravær, alltid presis, alltid godt humør.		arbeidstaker bygges.
6	Det var godt å høre.	Mahad	Dette er Mahads eneste replikk i reportasjen.
7	Kolleger på Ullevål sykehus slår ring om Mahad i dag.	TV 2	Mahad strykes på ryggen av kollegene, og de smiler.
8	Jeg tror veldig mange er overrasket, veldig sjokkert. De kjenner Mahad og ser den jobben han gjør og ønsker naturligvis at dette skal gå bra.	Kollega 2	Troverdigheten bygges ut til resten av kollegamiljøet. Mahads yrke blir igjen trukket fram som en grunn til å la ham få bli.
9	I mellomtiden støtter vi ham så godt vi kan.	Kollega 2	
10	Han er med i beredskapsgruppen ved infeksjonsavdelingen på Ullevål og har spesialkompetanse.	TV 2	Bildet av Mahad som samvittighetsfull utvides til at han også er en sjelden ressurs med «spesialkompetanse».
11	Det er fem stykker som kan sette dette laboratoriet i stand. Hvis vi får en ebola- eller en annen veldig høysmittesituasjon [sic!], er Mahad en av de fem i Norge som kan sette i stand den lab-en.	Kollega 1	Kollegaen hyller Mahad, som ser litt sjenert ned i gulvet.
12	Som følge av at han ble fratatt statsborgerskapet i fjor, mister han snart jobben.	TV 2	Reportasjen bytter sted, og Mahad sitter i lenestolen hjemme og ser gjennom papirer. Han «mister» både statsborgerskapet og jobben, men årsaken nevnes ikke.
13	Vi er jo livredde nå for hva som skal skje, og vi er livredde for å miste Mahad.	Kollega 1	
14	Men 30-åringens advokat mener det er gode sjanser for at han får tilbake statsborgerskapet når saken behandles i Oslo Tingrett i februar.	TV 2	Mahads advokat introduseres mens hun blar i papirer, og man får inntrykk av at hun har et godt overblikk. Hun styrker dermed troverdigheten til Mahad som nok en hjelper.
15	Vi mener at Mahad har veldig gode muligheter til å vinne i retten. Vi er av den oppfatning at norske myndigheter har valgt feil sak for å	Advokat	Advokaten introduserer myndighetenes årsak til å ville sende ut Mahad, og så kommer journalistens forklaring som en

	statuere et eksempel.		utfylling av det.
16	Utlendingsmyndighetene sier avgjørelsen er tatt etter politietterforskning og en grundig saksbehandling og mener at han jukset da han kom til landet.	TV 2	Først her kommer begrunnelsen for UDIs vedtak inn. Samtidig vises det bilder av Mahad som arbeider på laboratoriet.
17	Hvis du ser bevisene samlet, er det helt åpenbart at det samlede bevisbildet underbygger Mahad sin forklaring.	Advokat	Mahads sak blir åpenbar, men det nevnes ikke hvilke beviser dette er basert på.
18	Vi følger med på saken og håper at Mahad får lov til å være her.	Kollega 1	Kollegaen snakker med Mahad ved siden av seg, og han har en synlig tåre i øyekroken.
20	Han er på vippen og kan avgjøre om domstolene skal ta over ansvaret i saker om tilbakekallelse av statsborgerskap. Men stortingsrepresentant Geir Toskedal fra Kristelig Folkeparti er i tvil.	TV 2	En ny reporter introduseres, og reportasjen går over i andre del. Det vises bilder av politiker Geir Toskedal (KrF) som går opp en trapp.
21	Vi vil innhente flere opplysninger, vi vil se på praksis, vi vil se på og gjerne høre hvordan domstolene vurderer dette for å finne svake og sterke sider. Både ved systemet i dag, som egentlig er et prinsipp fra rødgrønn periode som Listhaug fortsetter med. [sic!]	Politiker	Toskedal svarer tvilende på om systemet bør endres.
22	De andre opposisjonspartiene står sammen bak et forslag om å flytte ansvaret fra saksbehandler i utlendingsforvaltningen til domstolene.	TV 2	Det klippes inn bilder av politikerne Heikki Holmås (SV) som diskuterer med papirer i hendene, og Helga Pedersen (Ap) som sitter foran en dataskjerm og ser på en av TV 2s tidligere reportasjer om Mahad. Her ser man bildene av Mahad i smittevernsdrakt, der han arbeider på infeksjonsavdelingen.
23	Først av alt vil vi undersøke hvorvidt UDI sin praksis er tilfredsstillende. Det er jo et viktig moment. Og så vil vi undersøke både kapasitet og konsekvenser	Politiker	

	ved å ha det i domstolene.		
24	Dermed vil det ta noe tid før KrFs tvil er over.	TV 2	Det vises bilder av Mahad hjemme i lenestolen. Han sukker og ser fortvilet ut, mens han blar i papirer.
25	Ja, jeg vil tro når departementet har gitt sin uttalelse og vi kommer i gang med komitébehandling, så i løpet av noen uker, i nær fremtid, vil nok vi ta stilling til dette. Vi er opptatt av disse sakene. [sic!]	Politiker	

3.2 Oppsummering

Allerede i *TV 2*s topp og intro blir en kamp mot urettferdighet tegnet opp. Mahad er blitt satt ut av spill (1) i det som kan virke som en skandale (3), og kollegene er livredde (2) for denne motstanderen som er UDI. Derfor slår de ring rundt ham (3), stryker ham på ryggen (7) og har et sterkt håp (1 og 4). Allerede her er det tegnet opp en kamp mellom det gode og det onde. Den gode er den samvittighetsfulle arbeidstakeren (5). Mahad blir her en flat karakter som bare er god og hjelpsom. Det kan ligge en underforstått påstand her, eller det som i retorikken heter et entymem: Premissene er at Mahad gjør jobben sin samvittighetsfullt (5 og 8), og at ingen samvittighetsfulle personer lyver. Ut fra dette kan man trekke en konklusjon om at Mahad må være uskyldig.

Denne byggingen av Mahads etos utvides ytterligere når kollegene forteller at han er en av få som kan redde ebolaofre (11). Ved å legge så stor vekt på Mahads spesialkompetanse (10) i en reportasje om en som kanskje må sendes ut, legges det inn et entymem: På premissene at Norge trenger Mahad og at de Norge trenger bør få bli, kan man trekke som konklusjon at Mahad bør få bli. Men en slik tankerekke bygger på en fortelling om at vi svikter en av våre helter. Denne fortellingen bygger på en egen kausalitet, der det ikke lenger er slik at en mulig løgn om opprinnelseslandet er årsaken og utkastelse er virkningen. I denne fortellingen blir isteden myndighetenes svik årsaken, og derfor fremstår det meningsløst.

For myndighetenes begrunnelse er ennå ikke nevnt. Mahad framstår som den gode som har mistet alt (12), og myndighetene er de onde som angriper meningsløst. Og de gjør det for å statuere et eksempel (15). Så kommer advokaten inn som enda en forsvarer, og håpet forsterkes ytterligere ettersom hun mener han har gode sjanser (14).

Først etter at to kolleger og en advokat har forsvart ham, nevnes årsaken til at myndighetene vil sende ham ut. Men det gjøres bare i én setning mens det vises bilder av de etosstyrkende bildene av Mahad som arbeider på laboratoriet (16). Denne forklaringen kommer som en konsekvens av at advokaten snakker om at myndighetene har statuert et eksempel. Å nevne det som kan gjøre Mahad til en litt rundere karakter, skjer derfor ikke på journalistens initiativ, men som en konsekvens av advokatens sitat.

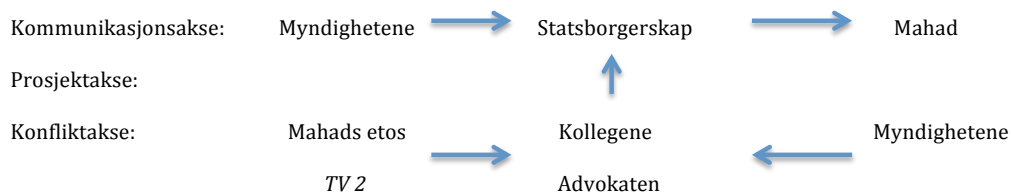
Den gjennomgående askeladdkampen blir fullt og helt legitimert når advokaten sier at det er åpenbart at Mahad har gode nok beviser (17). Men det stilles ikke spørsmål ved det, og Mahad forblir en flat karakter. Når det siste bildet vi får av Mahad er sammen med en støttende kollega og med en tåre i øyekroken (18), lukkes likevel karakteren som flat, og det sympatiske inntrykket blir det endelige.

For her skjer det et bytte av reporter. Geir Toskedal (KrF) blir den første som introduserer tvil (20). To opposisjonspolitikere (22) som ønsker å forandre systemet vises, med papirer i hendene og med et tilbakeblikk til Mahads rolle som helt på sykehuset. Det er likevel ikke Mahads troverdighet som en mulig løgner det stilles spørsmål ved, men om domstolene skal overta ansvaret for å tilbakekalle statsborgerskap eller ikke. *TV 2* lar flere syn komme til uttrykk, som *Vær Varsom*-plakatens punkt 1.2 gir instruksjoner om (Norsk Presseforbund 2015). Men reportasjens andre del har skiftet tema, fra et spesifikt skyldspørsmålet til et generelt politisk spørsmål.

Riktignok er de to temaene knyttet til hverandre ettersom Mahad mistet statsborgerskapet sitt uten lov og dom. Men også tingretten fant at Mahad var skyldig, og det illustrerer at de to temaene, eller konfliktene, bør skilles fra hverandre. I denne reportasjen mener jeg de blandes sammen uten at det gjøres et tydelig og nødvendig skille. Sympatiskapende bilder av Mahad som helt (22) og offer (24) dukker opp mens

reporteren snakker, noe som kan kalles skjult argumentasjon fra *TV 2*. Det eventuelle forsøket på å nyansere bildet av Mahad ved å bruke flere kilder gjør altså at reportasjen går inn i en ny retning som ikke handler om Mahads person. Som karakter forholder han seg derfor flat og uskyldig. Og i tillegg introduseres flere som framstår som hans hjelpere fordi reportasjen ifølge bildene fortsatt handler om Mahads skyld.

Det er verdt å merke seg at Mahad kun kommer til orde med én setning i hele reportasjen (6). Med til sammen fem personer som framstår som hans handlekraftige støttespillere, forsterker dette inntrykket av at han er et forsvarsløst offer for et nådeløst system. Med den ene replikken gjøres han såpass passiv at jeg ikke vil plassere ham i hovedrollen. Hva er det som skjer her da? Jeg vil bruke aktantmodellen, som er introdusert i teoridelens punkt 2.2, til å tydeliggjøre det. Som tidligere påpekt blandes to saker her. For å kunne bruke aktantmodellen blir det nødvendig å ta for seg én av dem, og jeg tar derfor bare utgangspunkt i saken om kampen for Mahads statsborgerskap:

Det er ikke Mahad som i denne reportasjen kjemper Askeladdens kamp for å få prinsessa og halve kongeriket. Det er noen andre som kjemper den for ham. Mahad er den potensielle mottakeren av statsborgerskapet, og altså er han Askeladden ved eventyrets slutt. Men det er kollegene og advokaten som snakker for ham, og som bruker hans etos som samvittighetsfull og spesialkompetent som hjelper. Myndighetene får både rollen som motstanderen og giveren, ettersom det er de som har fratatt Mahad statsborgerskapet og også nekter ham det tilbake. At Mahad her blir Askeladden som ikke kjemper sin egen kamp, viser tydelig at han her er i en offerrolle.

Reportasjen har altså mye vesentlig informasjon som er utelukket, mange opplysninger som bidrar til en overdreven etosbygging og er altså svært ensidig fremstilt. Det gjør at jeg også vil plassere *TV 2* i rollen som hjelper. Det mangler distanse til Mahad her, og som påpekt under teoridelens punkt 2.5 kan også rikspresen være for tett på. Jeg har ikke grunnlag for å antyde at *TV 2s* journalist er kommet for tett på Mahad, men hun har laget reportasje om ham før og følger dermed saken. Som referert til i undersøkelsene i punkt 2.5 kan journalister i slike tilfeller bli for lite kritisk. Uansett om dette stemmer eller ikke, stilles det i hvert fall så få kritiske spørsmål ved Askeladdens oppdrag at denne reportasjen blir en av Mahads støttespillere.

TV 2s reportasje har altså store hull som gjør at opplysninger som taler mot Mahads uskyld utelukkes. Samtidig er den tettpakket av beskrivelser som bygger hans karakter. Jeg mener det ligger en underliggende påstand her, om at den som er flink nok, snill nok og viktig nok, bør få bli. Det ligger som et doxa som aldri tas opp til diskusjon, fordi diskusjonen i reportasjens andre del handler om noe helt annet.

3.3 Nærstudium av *Ringsaker Blads* reportasje 16. januar 2017

RB = Ringsaker Blad

	Tekst	Stemme	Kommentar
1	- Takk, Brumunddal	Mahad (overskrift)	Ordet «takk» gjør at det allerede i overskriften hintes om en fortelling om hjelperne.
2	Frammøte: Vel 300 mennesker stilte i gågata for å gi sin støtte til Mahad Abib Mahamud.	RB (bilde)	På oppslagsbildet ser vi en stor folkemengde med fakler. Journalistens bruk av verbet «stille» indikerer at det er forventet å være støttende i denne saken.
3	- Jeg har ikke ord. Dette er så godt å se. Takk, Brumunddal. Det er Brumunddal jeg regner som stedet jeg kommer fra.	Mahad (ingress)	Mahad er altså den eneste stemmen i både overskriften og ingressen. Det gjør at Mahads side av saken styrer oppslaget. Han gir også uttrykk for sterke følelser og frir

			samtidig til hjemstedet sitt.
4	Det var en rørt Mahad Abib Mahamud som kunne se utover vel 300 brumunddøler. samlet [sic!] i fakkeltog for å støtte hans kamp for å beholde sitt statsborgerskap.	RB	Journalisten bruker en scene, og det skaper bilder i hodet og dermed også følelser hos leseren. Formuleringen «kunne se utover» har en annen og mer sympatisk klang enn «så utover» ville gjort.
5	- Men dette handler ikke først og fremst om meg. Dette handler om mange. Det handler om rettferdighet,	Mahad	Mahad siteres på vendingene der han kaller sin kamp «rettferdighet».
6	sa han til brumunddølene. Karin Andersen, stortingsrepresentant for SV, var en av fakkeltølerne og appellantene.	RB	
7	- Dere brumunddøler har forandret norsk politikk til det bedre før,	Politiker	Mahad-saken sammenlignes med tidligere saker der verden har blitt gjort «bedre».
8	sa han, [sic!] med henvisning til det som skjedde da Brumunddal snudde ryggen til Arne Myrdal.	RB	Kampen mot innvandringsmotstanderen Arne Myrdal er kjent som en «riktig» kamp, og det samme sies da indirekte om kampen for Mahad. Og det er «Brumunddal» som har kjempet.
9	- Nå gjør dere det igjen,	Politiker	
10	slo hun fast. Andersen har vært initiativtakeren til det som nå ser ut til å bli et stortingsflertall for å endre statsborgerloven, slik at det må en rettskjennelse til for å frata noen statsborgerskapet.	RB	Først her kommer det fram hva det politiske spørsmålet handler om.
11	- Det viktige nå er at vi får loset loven gjennom og sørge for at den blir fulgt opp,	Politiker	
12	sa hun. Ordfører Anita Ihle Steen skulle egentlig vært på et møte i Oslo torsdag kveld, men avlyste møtet for å delta i markeringen i sentrum.	RB	At en mindre vesentlig opplysning som dette tas med, sier implisitt hvor viktig denne kampen er.
13	- Å høre til et sted er noe av det mest fundamentale for et menneske. Å ta	Ordfører	

	det fra noen er ikke noe som skal skje ved at det sitter noen på et kontor og skriver et brev. Dette er ikke Norge verdig. Vi skal ha en streng og rettferdig asylpolitikk. Men den skal også være human. Vi skal sette mennesker i fokus, ikke systemer,		
14	var ordførerens erklæring.	RB	«Erklæring» gir assosiasjoner til en vedtatt sannhet.
15	– Jeg er hjemme nå,	Mahad	
16	sa Mahad selv, og takket alle de som har støttet han	RB	
17	– Slik jeg er blitt behandlet, og mange andre også, er ikke i tråd med norske verdier. Dette gjelder ikke bare meg. Det gjelder mange. Jeg er ikke bitter. Jeg er ikke sint. Jeg er bare lei meg. Og min hevn skal være å tilgi de som gjør dette mot meg,	Mahad	I møte med urettferdighet blir ikke Mahad et taust offer, men en helt som kan kontrollere følelsene sine og i tillegg kan tilgi.
18	sa han og så utover folkemengden:	RB	En slik vending bekrefter at han er handlekraftig og mektig.
19	– Dette gir meg energi til å fortsette kampen,	Mahad	
20	sa han. Folkemøtet på brua, på mange måter historisk grunn en slik sammenheng, ble ledet av Hans Herman Bøhmer, som sammen med Lise Bøhmer og Espen Merde var initiativtakere til markeringen. Og som en avslutning på det hele dukket Phung Hang opp og sang John Lennons udødelige «Imagine».	RB	Det vektlegges at folkemøtet var på brua, og at dette er historisk, trolig fordi det var her innvandringsmotstander Arne Myrdal avholdt sitt folkemøte i 1991, som utløste slaget om Brumunddal (NRK 31.8.2011). At appellsangen «Imagine» her beskrives som «udødelig» gir assosiasjoner til en evigvarende drøm, og det legges enda flere sympatiske føringer.
21	Sammen: Flankert av stortingsrepresentant Karin Andersen og ordfører Anita Ihle Steen ledet Mahad fakkeltøget fram til brua.	RB (bilde)	På bildet går Mahad fremst i fakkeltøget og smiler, med de to politikerne på hver sin side.
22	Fotballstøtte: A-laget til Brumunddal	RB	På bildet står fotballaget i flokk

	Fotball tok turen til gågata under treninga, for å delta i markeringen.	(bilde)	med fakler. Det informeres om at de har prioritert dette over treningen.
23	Avslutning: «Imagine», framført av Phung Hang, avsluttet markeringen.	RB (bilde)	Artisten på bildet smiler mens hun synger.
24	Beveget: Jeg blir rørt av dette, sa Mahad Abib Mahamud til RB.	RB (bilde)	På dette bildet ser Mahad beveget ut der han går i fakkeltog.

3. 4 Oppsummering

Ringsaker Blads reportasje har den samme kampaktige tonen som *TV 2s*. Oppslagsbildet (2), kampen for «rettferdighet» (5) og den «udødelige» sangen (20 og 23) gir disse assosiasjonene. Journalisten forteller om de som stiller opp (2) og om Mahad som kunne se utover folkemassen (4), og det gir teksten en forutinntatt «dette har du fortjent»-tone.

På samme måte som i *TV 2s* reportasje blandes konfliktene om hvorvidt Mahad har løyet eller ikke, og om domstolene skal tilbakekalle statsborgerskap eller ikke. Det som først kalles et «fakkeltog for å støtte hans kamp for å beholde sitt statsborgerskap», (4) blir så en markering for å endre loven (10). En innvending er at Mahad på dette tidspunktet ikke hadde tapt i retten, og at fakkeltogets kamp for å endre politikken ville gi ham mer rettferdig behandling.

Men, som nevnt i *TV 2*-analysen under punkt 3.2, det hadde ingen effekt og det viser at de to sakene burde holdes tydelig adskilt. Selv om også initiativtakerne blandet dem gjennom å annonsere at fakkeltoget var «for Mahad og menneskerettigheter», har ikke *Ringsaker Blad* her bidratt til å oppklare forskjellen (*Facebook 2017*). På samme måte som hos *TV 2* blir denne reportasjen en blanding som indirekte lar argumentene for det politiske vedtaket renvaske Mahad.

Selv om reportasjen dekker et arrangement som sannsynligvis utelukkende består av støttespillere, blir den svært forutinntatt når det ikke kommer andre synspunkter til.

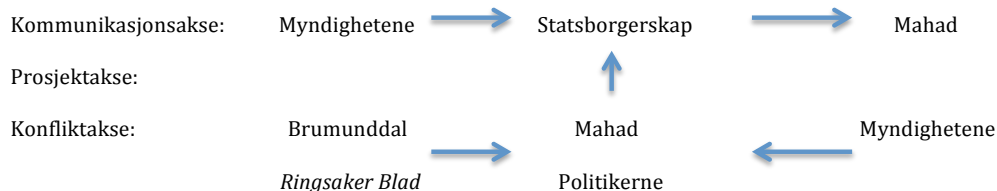
Det kommer ikke noen opplysninger om det påståtte jukset med oppholdstillatelsen. Sitatene er bare hentet fra appellene, og det er ikke gjort noen intervjuer der journalisten kunne stilt kritiske spørsmål. For eksempel kunne det vært relevant å spørre om det er riktig å gi sin uforbeholdne støtte og sammenligne Mahad-saken med andre «riktige» saker når det ligger så mye usikkerhet i den.

Valg av opplysninger kan også være implisitte påstander. Når journalisten trekker fram at ordføreren avlyste et annet møte for å komme hit (12) og at Brumunddal Fotballs A-lag lot treningen vente (22), sier det indirekte at dette er en viktig kamp. Det er også en riktig kamp, ifølge tilleggsopplysningene. For journalisten trekker fram at politikeren sammenligner kampen for Mahad med kampen mot innvandringsmotstanderen Arne Myrdal (8). Han skriver også at kampen skjedde på historisk grunn, altså brua der Myrdal holdt sitt folkemøte (20). Det viser et doxa, altså en oppfatning som tas for gitt, som eksisterer både for politikeren, journalisten og de fleste av oss andre: Kampen mot Myrdals innvandringsmotstand var en riktig kamp. Det ligger et enthymem her: På premissene at kampen mot Myrdal var riktig, og at Mahad sammenlignes med denne, trekker journalisten implisitt en konklusjon om at Mahads kamp er riktig og tar dermed parti.

«Brumunddal snudde ryggen til», skriver journalisten om kampen mot Myrdal (8). I overskriften (1) og ingressen (3) er det valgt ut sitater som nevner stedsnavnet tre ganger, og i brødtekstens første bolk formulerer journalisten seg slik at «Brumunddal» og «brumunddøl» nevnes ytterligere tre ganger (4 og 6 og 8). Det appelleres til en fellesskapsfølelse. Brumunddal blir et «vi» som kjempet mot Myrdal, og som nå kjemper igjen. Men med et «vi», må det også være et «de». Ved å bruke denne dikotomien så aktivt, bruker *Ringsaker Blad* et nytt enthymem: Premissene er at Brumunddal er et «vi» og at Myrdal var «noe annet» som «vi» er motstandere av. Da blir også myndighetene som har fratatt Mahad statsborgerskapet en del av dette «noe annet». Der Myrdal blir tegnet opp som et monster, blir også myndighetene det.

Her er vi inne på fordelingen av roller. Når jeg plasserer denne fortellingen i aktantmodellen, ser jeg igjen bort fra saken om lov og dom. Selv om fakkeltogarrangementet også handler om lovendringen, er reportasjen i likhet med *TV*

2s slått opp som en kamp om Mahad. Selv om journalistene blander de to sakene, er det nødvendig å se bort fra det som dreier seg om lovendringen også her:

Myndighetene blir i dette oppsettet motstanderen. Og på samme måte som hos *TV 2* er Mahad fortsatt den håpefulle mottakeren av statsborgerskapet, som er objektet. Politikerne blir et subjekt fordi de taler for Mahads kamp, og riktignok også for lovendringen. Hjelperen har jeg valgt å kalle «Brumunddal», og det har en dobbel betydning. Det er både brumunddølene som møtte opp i fakkeltøget, som journalisten gjør til en representasjon for hele byen. Samtidig er «Brumunddal» en hjelper fordi Mahad bruker tilhørigheten sin som et argument. «Det er Brumunddal jeg regner som stedet jeg kommer fra», sier han (3). Og «Brumunddal» blir brukt som et argument fordi hele reportasjen er bygd på en fortelling om at Brumunddal har rett. Brumunddal kjemper de riktige kampene. Derfor er Brumunddal en god hjelper.

Så var det hovedpersonen selv, og her har mener jeg Mahad har fått en helt annen rolle enn hos *TV 2*. *Ringsaker Blad* har gjort Mahads stemme mye tydeligere. Han siteres seks ganger, og ikke bare én, og får både første og siste ordet. Han blir dermed ikke offeret som trenger hjelp, men heller en helt som kjemper for sin «rettferdighet» (5). Mahad blir derfor både Askeladden som kjemper, og Askeladden som kanskje får. Mens det i begge tekstene er andre som er med og kjemper, er Mahad aktivt deltakende i denne reportasjen.

Det kommer i reportasjen også fram at Mahad velger tilgivelse framfor hevn (17), og det gir assosiasjoner til bibelfortellingene. I likhet med i *TV 2*-reportasjen inntreer Mahad her i en helterolle, denne gangen ikke gjennom å redde ebola-ofre, men ved å bli en

jesusaktig figur. Jeg mener han er en like flat og uforandret karakter her som hos *TV 2*, men altså mer handlekraftig. En som det har blitt begått mye urett mot, men som tilgir. Påstanden om at han har jukset med statsborgerskapet blir en motsatt versjon.

Også her har jeg valgt å plassere journalisten selv i hjelperstallen. Selv om Mahad her er helt og ikke offer, er han like uskyldig. Påstandene om juks nevnes ikke i det hele tatt. Som nevnt i teoridelens kapittel 2.5 kan lokaljournalistikk være et lim, og det kan gå utover det kritiske blikket. Det vil jeg si at dette er et eksempel på. *Ringsaker Blad* blir på samme måte som *TV 2* en støttespiller.

Ringsaker Blads reportasje er tydelig forankret i lokalsamfunnet og det gjør at den blir svært ensidig. Brumunddal blir et sted der de viktige slagene står, og der alle er med og kjemper. De stiller også opp denne gangen, men uten at det stilles spørsmål ved han de kjemper for. I stedet blir *Ringsaker Blad*, i forsøket på å dekke et lokalt arrangement, dratt med i blandingen av de to sakene og tetter ikke hullene der vesentlige saksopplysninger har falt ut.

4 Konklusjon og drøfting

Hva slags fortelling er så dette? Analysen min av tekstene er ganske entydig i at begge sympatiserer implisitt med Mahad og toner ned påstandene om at han har løyet til seg statsborgerskap. At Mahad som karakter forholder seg statisk i begge reportasjene, sier også noe om dem: Reportasjene forholder seg like statiske, nettopp fordi de er bygget opp rundt Mahads person. Men der Mahad er Askeladden på eventyr hos *TV 2*, er han bare Askeladden som får prinsessa i *Ringsaker Blad*. Han opptrer som en helt som kjemper for sin uskyld, og som offeret som har mistet det. Men jeg mener at dette er to innganger til den samme fortellingen, om den uskyldige som drukner i møtet med makta.

Det er mye som tas for gitt i *TV 2s* og *Ringsaker Blads* reportasjer. De bærer tydelig preg av et doxa, som forklart i teoridelens kapittel 2.1: En så velintegrert og viktig person som

Mahad bør ikke bli sendt ut, selv om han muligens jukset da han kom hit. Og det kommer ikke fram noen motforestillinger, verken detaljer om det påståtte jukset eller noen som ser annerledes på det. Som nevnt i teoridelens kapittel 2.1, kan moralske eksempelhistorier justere doxa. Denne framstillingen av Mahad-saken blir isteden en bekreftelse av doxa.

Samtidig finnes det andre fortellinger her i Norge om de som er eller er på vei til å bli migranter. Lindholm og Muladal (2016, s. 41) slår fast at *Aftenpostens* og *VGs* tolkningsrammer i asylsaker endret seg fra april til november 2015. Mediene som først hadde vært opptatt av migrantenes hjelpeløse situasjon ble mer interessert i budsjettutfordringene og terrorfaren ved asylstrømmen. En meningsmåling samme år viser den samme tendensen: Andelen nordmenn som ønsket å ta i mot flere flyktninger til Norge sank fra 42 til 28 prosent mellom juni og november 2015 (*Dagbladet* 21.11.2015). Ifølge *Dagbladet* endret begrepsbruken seg også hos politikerne, fra «dugnad» til «ansvarlighet».

Det er ikke alltid at hendelser i nyhetsstrømmen renner inn mellom de samme steinene og formes i fortellingen om asylsøkeren vi må hjelpe i kampen mot makta. Samfunnet er i bevegelse, men eksemplene på de ulike fortellingene kommer stadig tilbake. Maria Amelie og pressedekningen som skaper et sympatisk bilde av Mahad går inn i den samme fortellingen, selv om den er i konkurranse med andre fortellinger. For en tanke om at det bare er én fortelling som er gyldig, beror på tanken om at mediene speiler samfunnet slik det *er*. Men en slik objektiv rapportering finnes ikke, fortellingene er snarere noe som *skapes*. Og de er etablert når man kan kjenne dem igjen gjennom tidligere eksempler, selv om andre fortellinger dukker opp ved siden av dem.

Dette illustrerer hvordan fortellingene til enhver tid er i strid med hverandre. Gjesvik (2015, s. 144) skriver at homofile har byttet rolle fra skurk til helt i media fra 1950-tallet til 1980-tallet, både gjennom samfunnets økende aksept for homofili og bruken av personhistorier i media. Steinene ligger fast og ordner nyhetsstrømmen i faste formasjoner, men det finnes mange av dem. Medieoppslag om homofile har byttet formasjon, gått inn i en annen fortelling, i løpet av disse årene. Diskursen har endret seg, slik den også gjør i saken om migranter. Men *TV 2s* og *Ringsaker Blads* reportasjer går inn i fortellingen der den statsløse er blitt urettferdig behandlet. Som Hågvar (2015, s.

255) påpeker, forutsetter casejournalistikken nettopp dette: at den lille mann har rett og at systemet han kjemper mot tar feil. Og jeg tror det er nettopp derfor Mahad blir den gode, og at målet med reportasjene er å engasjere.

For askeladdfortellingen gjør at de to reportasjene blir fokuserte og nettopp engasjerende. De har en retning eller et budskap, de *vil* noe. Som Bird påpeker, vil en personlig fortelling med en klar struktur, et moralsk poeng og levende bruk av bilder huskes mye bedre enn en nyhetshistorie med opplysninger ordnet etter relevans (Hornmoen 2015, s. 23). Når et sakskompleks rammes inn som dette, blir den full av handling. Denne måten å la hendelser bli en askeladds reise, vil jeg kalle askeladdjournalistikk.

Forster (1976, s. 74) mener det finnes to fordeler ved å bruke flate karakterer: Leseren gjenkjenner dem raskt når de dukker opp, og de husker dem i ettertid fordi de forble den samme gjennom forandringene. Og selv om det i andre medieoppslag kommer fram flere faktaopplysninger og spørsmål som gjør Mahad til en mer sammensatt karakter, er han flat her. Da kan den sterke følelsesmessige identifikasjonen sitte sterkt i hos publikum, selv om de måtte komme over mer nyanserte opplysninger senere. Slik er det også med polfareren Scott, som Alnæs og Simonsen (2016) mener er lett å bruke i fortellingen om Amundsen, Norge og Sørpolen når han først er etablert som en flat karakter. Jeg vil si at førsteinntrykket har en klar fordel – det er det bildet som vil sitte hos publikum i ettertid.

I et oppslag i VG 21. januar i år ble Mahads ansikt plassert ved siden av et ansikt som var var mye i media for seks år siden: Russiskfødte Maria Amelie ble sendt ut av Norge i 2011 fordi hun manglet papirer, men fikk komme tilbake gjennom en arbeidstillatelse (VG 21.1.2017). VG satte de to sakene opp mot hverandre og spurte flere kilder om hvorvidt Mahad-saken kunne løses på samme måte. Jeg har ikke analysert Maria Amelie-saken og kan derfor ikke slå fast noe om hvilken karakter som skapes av henne. Men inntrykket jeg sitter igjen med av den seks år gamle saken er uansett relevant: Jeg husker henne som den flate karakteren bygget opp rundt ideen, eller fortellingen, om den forsvarsløse og uskyldige om drukner i møtet med makten. Maria Amelie-saken fikk mye oppmerksomhet, trolig nettopp fordi oppslagene som bekrefter denne fortellingen vekket noe i leseren slik flate karakterer gjør.

Men i dette poenget kan det også ligge et problem: Dersom en fortelling trenger et poeng for å være god, må journalisten ofte ta et moralsk standpunkt når hun forteller fra virkeligheten. Få vil nok være uenige i askeladdmoralen om at det er viktig med gode hjelpere. Men det blir annerledes når det er virkeligheten som skal gjøres til en fortelling. Alnæs (2015, s. 55) påpeker at fortellinger kan fungere som argumenter. Som Bird og Dardenne (1997, s. 344) bemerker, vil fortellingen om den gode helten kunne frata publikum muligheten til å respondere. I *TV 2s* og *Ringsaker Blads* bortfaller all vesentlig informasjon som havner i konflikt med det subjektets vei mot prinsessen og halve kongeriket.

For når et sakskompleks tegnes opp som en sti der Askeladden skal gå, utelukker det alle sidesporene. Steensen (2016, s. 98) er inne på dette når han forteller om hvordan han en gang ble for opptatt av den klassiske dramaturgimodellen i en reportasje han skrev. Han hadde funnet en historie om en gutt som planlegger å reise til Tyskland for å vinne drømmejenta og så på det som «den ultimate fortellingen», «en fortelling om selve det ungdommelige, om hvor naivt, spontant og sterkt livet kan være» (ibid., s. 95). Så, i etterkant, får Steensen kalde føtter når han innser at reportasjen han fylte opp med helter, motstandere, hjelpere og mål, verken er vesentlig eller basert på troverdig nok informasjon. Han mener han ble så opptatt av dramaturgi at viktige journalistiske krav forsvant på veien.

Jeg synes dette fungerer som et eksempel på hvordan askeladdjournalistikken kan gi et tunnelsyn: Når journalisten har bestemt seg for hvordan historien skal fortelles, kan alle saksopplysninger og perspektiver som kommer i veien for fortellingen mørklegges. Som nevnt i teorikapittelet under punkt 2.1, vil årsakssammenhenger som bryter med skjemaet i en kultur stenges ute selv om logikken er god. Fortellingen vil bryte sammen dersom den ikke passer inn i et strengt regulert forløp. Dette er et problem ved fortellingene; de kan fort ekskludere andre viktige perspektiver.

Her kan det også være nødvendig igjen å minne om at også jeg kan ha et tunnelsyn. Når jeg blir for opptatt av å finne askeladdjournalistikken i reportasjene, kan jeg fungere som trollet, altså som trollet. Men siden heller ikke en analyse kan være objektiv, må jeg gjøre en vurdering som jeg mener jeg har grunnlag for.

Tunnelsynet kommer uansett til uttrykk i Mahad-saken. Oppslagene om Mahad gjør ham til et eksempel på noe han ikke nødvendigvis er. Fortellingen om den uskyldige i møtet med makta gir et bilde av ham som ifølge tingretten er falskt. Oppslagene hos *TV 2* og *Ringsaker Blad* er bygget opp rundt at Mahad har rett og at myndighetene tar feil. Noe annet ville ødelagt både Mahads karakter og reportasjens vinkling.

Stoffet jeg har analysert blir eksempler på nyhetssaker som fortsatt pågår, men som plasseres i fortellinger som får de til å virke ferdigskrevne. Darnton (1975, s. 190) forteller hvordan han som journalist selv har funnet opp sitater av «den sørgende moren» når han har skrevet om mennesker som har mistet barna sine. Sorgfortellingen var et gjentatt drama, og derfor ble de sørgende foreldrenes ord i større grad hentet fra journalistens hode enn fra deres eget. I askeladdjournalistikken kan fortellingen, eller forventninger fra tidligere lignende historier, gjøre at man forutser en hendelse før den egentlig har utspilt seg.

Bird og Dardenne (1997, s. 347) skriver at journalister i redselen for å bli for subjektive lett faller tilbake på den oppramsende måten å lage journalistikk på, etter prinsippet om fallende viktighet. I et essay i *Morgenbladet* 6. januar skriver Bernhard Ellefsen at forfatter Åsne Seierstad i sin litterærjournalistiske bok *To søstre* har tatt et valg om «å fortelle, snarere enn å rapportere på den i Norge så dominerende NRK-korrespondent-måten» (Ellefsen 2017). Jeg er ikke enig i dette skillet som både Bird og Dardenne og Ellefsen tegner opp, mellom å fortelle og å rapportere. Jeg mener all journalistikk er fortelling, for selv de som rapporterer på «NRK-korrespondent-måten» sorterer hendelser i egne rekkefølger og konstruerer egne årsakssammenhenger. Men fortellingen bør heller ikke bygges opp slik at den implisitt konkluderer uten grunnlag, slik jeg mener Mahad-saken gjør.

Hvordan kan journalistikken da være engasjerende uten å gi et så ensidig bilde av saken som *TV 2* og *Ringsaker Blad* gjør? For å prøve å svare på det, vil jeg sette de to analyserte reportasjene opp mot *Stavanger Aftenblads* reportasjeserie «Glassjenta». 30. januar i fjor publiserte avisen historien om ei jente som var blitt utsatt for en stor mengde tvang av barnevernet i løpet av halvannet år (*Stavanger Aftenblad* 30.1.2016). Og den beskrivelsen av historien jeg gav i forrige setning, har den samme fortellingen i seg som Mahads: den lille mann som sviktes av systemet.

Men den såkalte Glassjenta var slett ikke en flat karakter. Reportasjeserien begynner med setningen: «Ok, de hører ikke. Da brenner jeg institusjonen ned.» Glassjenta er i stand til å sette fyr på barnevernsinstitusjonen der hun bor, og likevel ble det en historie om barnevernets omsorgssvikt som rystet mange og satte i gang granskning av barnevernet. Jeg mener dette viser hvordan karakterene kan være sammensatte uten at den appellerende grunnfortellingen forsvinner.

Samtidig brukte *Stavanger Aftenblad* hele sin papiravis på å brette ut historien den dagen den ble publisert. Det lå et svært graveprosjekt i bunn. Olsen (2017) mener at man som undersøkende journalist skal finne «sannheter», og ikke bare synspunkter. Journalisten skal være så grundig at han skal trekke egne konklusjoner. Samtidig er det dette som skjer, også i den tradisjonelle nyhetsjournalistikken. Ved å sette ulike synspunkter opp mot hverandre i en bestemt rekkefølge, vil journalisten konstruere sin egen sannhet. Man kan derfor ikke si at ikke nyhetsjournalisten også finner egne «sannheter». Både *TV 2* og *Ringsaker Blad* konkluderer implisitt. Men i *Stavanger Aftenblads* «Glassjenta» gjøres det mer eksplisitt og på et tykkere grunnlag, der journalisten har gått dypt inn i materialet.

Da dukker det opp et nytt spørsmål: Hvilke fortellinger har man egentlig grunnlag for å fortelle? Må alle journalister bruke måneder og år på å undersøke hver enkelt sak for ikke å bli for ensporede? Da er ikke den daglige nyhetsproduksjonen lenger mulig. Jeg tror heller vi bør snakke om skala der det er mulig å plassere seg midt på. *TV 2s* og *Ringsaker Blads* reportasjer har store hull og er derfor på svært tynn is. *Stavanger Aftenblads* reportasjeserie virker tett, men er svært omfattende. Den illustrerer likevel hvordan runde og motsetningsfulle karakterer kan passe inn uten å ødelegge den store engasjerende fortellingen.

Journalisten må kunne ha et moralsk poeng i sine reportasjer, så lenge det også kommer fram noe mer. *Følelsene* som journalisten er ute etter å vekke hos sitt publikum, må ikke bare handle om uforbeholden sympati og antipati. Publikum kan være usikre på karakterene i fortellingen uten å miste interessen for fortellingen. Kanskje er det nettopp denne usikkerheten på de runde karakterene som bør skape en nysgjerrighet hos folk. I den løpende nyhetsformidlingen der journalistene ikke har ressurser til å grave dypt nok, bør gjerne publikum tas med på graveprosjektet: Hvem er Mahad, og er

han skyldig? En slik tilnærming til en uoppløst sak er bedre og mer kritisk, og da slipper journalisten å spille i stykket selv som en av de gode hjelperne.

5 Litteratur

Abbott, H. P. (2009): *The Cambridge Introduction to Narrative*. Cambridge: Cambridge University Press.

Alnæs, J. (2015): «Sanne historier. Fortellingen som argumentasjon». I H. Hornmoen, T. Roksvold og J. Alnæs (red.): *Individet i journalistikken* (s. 52-67). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Alnæs, J. og A. H. Simonsen (2016): «Den nyttige taperen – Scotts plass i norske nyhetsmediers fortellinger om erobringen av Sørpolen». *Norsk medietidsskrift*, årg. 23, nr. 1, s. 2-19.

Bird, S. E. og R. W. Dardenne (1997): «Myth, Chronicle and Story. Exploring the Narrative Qualities of News». I D. Berkowitz (red.): *Social Meaning of News. A Text-Reader* (s. 333-350). London: Sage.

Dagbladet (21.11.2015): «Det norske folk har snudd: Over halvparten av oss sier nei til flere flyktninger, og dugnadsånden er erstattet med netthets». URL: <http://www.dagbladet.no/nyheter/det-norske-folk-har-snudd-over-halvparten-av-oss-sier-nei-til-flere-flyktninger-og-dugnadsanden-er-erstattet-med-netthets/60462458>. [Lesedato: 23.5.2017]

Darnton, R. (1975): *Writing News and Telling Stories*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Ellefsen, B. (2017): «Å fortelle er å tenke». *Morgenbladet*, 6.1.2017. URL: <https://morgenbladet.no/boker/2017/01/fortelle-er-tenke> [Lesedato: 30.5.2017]

Facebook (2017): «Fakkeltog for Mahad og menneskerettigheter». URL: <https://www.facebook.com/events/538282689712906/> [Lesedato: 30.5.2017]

Facebook (15.1.2017): «Thorbjørn Jagland». URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2206796826213021&set=a.1441923486033696.1073741833.100006481753925&type=3&theater> [Lesedato: 18.5.2017]

Forster, E. M. (1976): *Aspects of the Novel*. London: Penguin.

Gjesvik, A. (2015): «Fra ansiktsløs skurk til synlig helt. Pressens framstilling av homofile fra 1950-tallet til 1980-tallet». I H. Hornmoen, T. Roksvold og J. Alnæs (red.): *Individet i journalistikken* (s. 127-145). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Hornmoen, H. (2015): «Individet i journalistikken. En introduksjon». I H. Hornmoen, T. Roksvold og J. Alnæs (red.): *Individet i journalistikken* (s. 15-32). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Hågvar, Y. B. (2007): *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Hågvar, Y. B. (2015): «Den lille mann. Casefortellinger på papir og nett». I H. Hornmoen, T. Roksvold og J. Alnæs (red.): *Individet i journalistikken* (s. 254-272). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Hågvar, Y. B. (26.8.2016): «Journalistikk mellom fakta og fortelling. Teoretiske utfordringer i en ideologikritisk analyse av ulike nyhetsjangerer.» [Støtteark til Y. B. Hågvars prøveforelesning ved Universitetet i Oslo].

Lindholm, A. og A. Muladal (2016): «Fra «Flyktning» til «Migrant». Om norske avisers tolkningsrammer i dekingen av migrasjonen i Europa». URL: <https://fagarkivet.hioa.no/en/item/fra-flyktning-til-migrant-om-norske-avisers-tolkningsrammer-i-dekingen-av-migrasjonen-i-europa>. [Lesedato: 29.5.2017].

Lindholm, M. (2001): «Nyheten, fortellingen og årsaksloven». *Norsk medietidsskrift*, årg. 8, nr. 2, s. 84-99.

Mathisen, B. R. (2010): «Heia vårres kara?» I B. R. Mathisen (red.): *Lokaljournalistikk. Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* (s. 34-63). Kristiansand: IJ-forlaget.

Mathisen, B. R. (2010): «Nærhetens dilemma og kryssende forventninger» I B. R. Mathisen (red.): *Lokaljournalistikk. Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* (s. 64-97). Kristiansand: IJ-forlaget.

Norsk Presseforbund (2015): «Vær Varsom-plakaten». URL: <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>. [Lesedato: 22.5.2017]

NRK (31.8.2011): «20 år siden slaget om Brumunddal». URL: <https://www.nrk.no/ho/20-ar-siden-slaget-om-brumunddal-1.7770506> [Lesedato: 28.5.2017].

Olsen, A. (16.1.2017): «Hva er undersøkende journalistikk?» [Støtteark til A. Olsens forelesning ved Høgskolen i Oslo og Akershus].

Ringsaker Blad (19.1.2017): «- Takk, Brumunddal». URL: <https://www.ringsaker-blad.no/demonstrasjon/politikk/asylosokere/takk-brumunddal/s/5-79-78199> [Lesedato: 25.5.2017].

Roksvold, T. (2015): «Individet i fortelling. Om individ og fortelling i ulike medier over tid». I H. Hornmoen, T. Roksvold og J. Alnæs (red.): *Individet i journalistikken* (s. 33-51). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Skovholt, K. og A. Veum (2014): *Tekstanalyse. Ei innføring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Sophie Elise (14.1.2017): «Nå er det faen meg nok!». URL: http://sophieelise.blogg.no/1484386941_n_er_det_faen_meg_nok.html. [Lesedato: 20.5.2017]

Stavanger Aftenblad (30.1.2016): «Glassjenta. En reportasjeserie fra barnevernets univers». URL: <http://mm.aftenbladet.no/2016/glassjenta/> [Lesedato: 31.5.2017]

Steensen, S. (2016): *Stedets sjanger. Om moderne reportasjelijournalistikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

TV 2 (16.1.2017): *Nyhetene 18.30*. URL: <https://sumo.tv2.no/nyheter/nyhetene/nyhetene-18-30-1136599.html?showPlayer=true> [Lesedato: 25.5.2017]. (Selve reportasjen finnes også her: <http://www.tv2.no/nyheter/8866892/>)

VG (21.1.2017): «Tror ikke på «Lex Amelie»», s. 7.

Østbye, H., K. Helland, K. Knapskog, L. O. Larsen og H. Moe (2013): *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Aaslestad, P. (1999): *Narratologi. En innføring i anvendt fortelle teori*. Oslo: Cappelen Akademisk.

2 OPPGAVE

Evt. vedlegg

Last opp filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Ingen fil er lastet opp

3 OPPGAVE

Evt. vedlegg

Last opp filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Ingen fil er lastet opp

4 OPPGAVE

Evt. vedlegg

Last opp filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Ingen fil er lastet opp
